

A kamélia névadójáról

Alexandre Dumas jun. „Kaméliás hölgy”-ét olvasva, G. Verdi „Traviata”-ja dallamaiban gyönyörködve kinek jut eszébe arra gondolni, hogy a kamélia ma már szinte elfelejtett virágját a gyógyszerészet-történet kimagasító személyiségéről Kamel György Józsefről (1661—1706) nevezték el, ezzel is megörökíteni kívánva kivételes képességeit, a tudomány terén elért szinte egyedülálló eredményeit Brnóban 1661. április 21-én született Kamel György József. Édesapja gypjuszövő mester volt. A gimnáziumot szülővárosában végezte, majd a jezsuita rendbe belépve gyógyszerési képzésben részesült. 1685-ben a csehországi Neuhaus gyógyszer-tárába helyezték beosztott gyógyszerészként, majd 1686-ban Rosenberg herceg által Krumlovban az akkor alapított jezsuita rendi gyógyszer-tár felállításával, megszervezésével és vezetésével bízták meg. 1687-ben, a Fülöp-szigetekre küldte a rend a fel nem szentelt kitűnő gyógyszerésztestvért 1687 júniusában 41 miszsiós rendtársával együtt a spanyolországi Cadiz városban szállt (közös útlevelük tanúsága szerint) gályára, hogy Mexikón keresztül a Fülöp-szigetekre utazzon, ahonnan nem is tért vissza.

Manilában előbb „infirmarius”-ként, később gyógyszerészként szerepelt a rend nyilvántartásában

Manilában kezdte meg gyógyszerési tevékenységét, amelyet Luzon szigeten az általa felállított és mind jobban kifejlesztett gyógyszer-tárban folytatott. Kezdetből fogva arra törekedett, hogy az ott termő növényeket megismerje, a gyógyhatásukat kiválassa és összegyűjtve Fülöp-szigeti gyógynövényekkel oldja meg az akkor még elsősorban növényekkel végzett gyógyítást. Kiterjedt botanikai gyűjtőmunkát kezdett az összegyűjtött növényeket csodálatos rajztudással és mintaszerű precizitással le is rajzolta. Ennek során elsőként írta le a *Strychnos ignatii* gyógynövényt, valamint a *Lignum Columbrinum*nak elnevezett indiai Rauwol-

fia kígyószereűen elágazó gyökerét, amelyet kígyófa megjelöléssel választott el az egyenes gyökerű Rauwolfia-féleségektől. Megfigyeléseinek gazdagsága, újdonsága, rajzainak szépsége és pontossága nem maradt titok. Dr. Samuel Brown madraszi orvos, aki szintén neves botanikus volt, továbbá John Ray és James Petiver (mindketten ismert londoni botanikusok) karolták fel Kamel kutatásait és segítségükkel adta ki „Herbarum aliarumque Stirpium in Insula Luzone Philippinarum Primariae Nascentium, a Rev do Patre Georgio Josepho Camello S J Observatarum et Descriptarum Syllabus; ad Joannem Raium transmissus” c. művét 1703-ban.

Kamel mint misszionárius gyógyszerész nemcsak a gyógyszereket szolgáltatta ki, nemcsak növényteni megfigyeléseket végzett, hanem orvos hiányában gyógyított is. Sokrétű fárasztó tevékenysége következtében legyengült szervezete a trópusi fertőző betegségeknek nem tudott ellenállni, ezért 1706. május 2-án vérhasban elhunyt.

Kamelnek egy nagyobb növénygyűjtemény-küldeménye tengeri rablók zsákmányaként elpusztult. Ezután már minden képet két példányban készített és a másolatokat a louvaini jezsuita egyetemnek (Belgium) küldötte el. Az 566 oldal terjedelmű — szépségében egyedülálló — növényrajzgyűjteményt a louvaini egyetemen én is megcsodáltam és megérthettem a kortársak elismerését, tiszteletét a kiváló botanikus-gyógy-szerész iránt.

IRODALOM

1. Gicklhorn, R.: Georg Joseph Kamel S. J. (1661—1706). A: Beiträge zur Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften in Mähren. Hippokrates-Verlag, Stuttgart (1971). — 2. Rusek, V.: Mährische Apotheker in der Wissenschaft. Beiträge 52—57 — 3. Sajner J.: Brünns und Mährens Beiträge zur Entwicklung der Medizin und der Naturwissenschaften Beiträge 9—15.

Dr. Bugyi Balázs, az orvostud. kandidátusa, 1053 Budapest, Ferenczy István u. 18
Érkezett: 1976. XII. 14

GÁZKROMATOGRÁFIÁS RETENCIÓS INDEX MEGHATÁROZÁSA KÖZELÍTŐ SZÁMÍTÁSOKKAL

Ref: J. Chromatogr. 119, 307 (1976).

A négy dolgozatot tartalmazó cikksorozatban a szerzők a gáz-folyadék kromatográfiában az utóbbi időben egyre fontosabb szerepet betöltött retenciós indexrendszer néhány elméleti kérdésével foglalkoznak. Az ismertetett közelítő számításokat minden esetben példák demonstrálják, ami főleg a gyógyszerkutató (metabolitok) területén dolgozók érdeklődésére tarthat számot, mivel e számítások segítségével csökkenthetők a tiszta standard anyag hiánya okozta problémák.

Termodinamikai fogalmakkal (kötéstávolság, kötésienergia) tovább fejlesztették korábbi számítási módszerüket, és ezzel a korábban kifogásolt eredményeket pontosabbá tették.

Jelentésváltozásnak könyvelhető el a korábbiakhoz képest, hogy az eddig egyetlen értékkel rögzített hidrogénatom értéke a szomszédos atomok függvényeként változik. Érdemes megemlíteni, hogy a C—O kötésekkel ellentétben a C—H kötéseknel „másodlagos” környezetként nemcsak a közvetlen szomszédos atomokat, hanem az azokkal szomszédosokat is figyelembe veszik. A dolgozat a C₁—C₁₀ paraffin-szénhidrogének valamennyi inkrement értékét közli. A megadott értékek mellett példákat találunk a számításokra, ill a közelítő számítások várható hibájára.

A cikksorozat második részében elsőként mutatnak rá a retenciós indexekkel kifejezett gáz-kromatográfiás kölcsönhatások aditivitására. Módszerüket az aromás vegyületek példáján mutatják be; számos inkrement értéket közölnek.

A harmadik részben a gyakorlati gáz-kromatográfia egyik igen fontos kérdésével, az állófázisok polaritásával foglalkoznak, melynek jellemzésére új fogalmat vezetnek be: a retenciós polaritást. Közlik az ennek kiszámításához szükséges összefüggést, majd táblázatosan

megadják a gáz-folyadék kromatográfiában leggyakrabban használt állófázisok retenciós polaritási értékeit. Az új fogalom gyakorlati alkalmazásának szemléltetésére egyrészt különböző feniltartalmú állófázisok polaritásának értékét tüntetik fel a feniltartalom függvényében, másrészt azonos, de különböző eredetű dietilenglikol-szukcinát-állófázisok retenciós polaritását hasonlítják össze.

Végül a cikksorozat negyedik részében retenciós adatok előre számítására mutatnak be példát, kevert állófázisok esetén. A felhasznált összefüggéseken túlmenően táblázatosan közlik a Rohrscheider-modellvegyületek anyagspecifikus faktorait, amelyeket számítógéppel határoztak meg (152). Ifj. dr. Nyiredy Szabolcs

GYENGE SAVAK ÉS BÁZISOK DISSZOCIÁCIÓS KONSTANSÁNAK MEGHATÁROZÁSA A PERMÁCIÓS KÉSZSÉGBŐL

Ref: Pharmazie 31, 193 (1976).

A szerzők közleményükben két permeáció-vizsgálattal számolnak be. Az egyiknél a membrán mindkét oldalán egy olyan, előre meghatározott pH-értéket állítottak be (pufferoldat segítségével), melyen az anyag nem disszociált. Az anyagpermeációt a lipoidmembránon keresztül egyenlettel adják meg, melyet az általános permeációs-konstans segítségével fejeznek ki.

Közleményükben megadják mind a gyenge savak, mind a gyenge bázisok pK_a-értékeinek meghatározásához szükséges egyenleteket. A permeációsebességből meghatározott pK_a-értékeket táblázatban foglalják össze, melyek jól egyeznek az irodalomból vett, egyéb módon meghatározott adatokkal.

Végezetül olyan membránok használatára hívják fel a figyelmet, melyeknek szilárd lipidjuk van, mint pl. a lecitin, amely nagy átadási sebességet szolgáltat anélkül, hogy a permeáció-sebesség növekedése észlelhető lenne (153). Ifj. dr. Nyiredy Szabolcs